2

המאסף

לשנת התק"ע

תקופה שניה

על איחור המחברת:

אָחִי! תִּקְצוֹף עָלַי, וְתֵאָהֵבְנִי,
כִּי תִשְׁאַל: מַדּוּעַ בֹּא אֵחַרְתָּ;
אָבֵן, תִּקְצוֹף עָלַי, וְתִשְׁטְמֵנִי,
כִּי תִשְׁאַל: מַדּוּעַ בֹּא מֵהַרְתָּ.

המאסף

חודש טבת ה׳תק׳ע

א

שירים ומליצות

תהלת לאל חי

אֵל חַי אַדִּיר הָאַדִּירִים
עוֹד אֶתְבּוֹנֵן בִּגְבוּרוֹתֶיךָ
וּבְנוֹרָאוֹתֶיךָ אָשׁוּב אֶתְפַּלָּא׃

אֵל טוֹב סְלַח כִּי רֵנַּע נְשִׁיתֶיךָ
וַתַּחַשׁ נַפְשִׁי מִסַּפֵּר עוֹז תִּפְאַרְתֶּךָ׃

סְלַח לְרוּחַ אֱנוֹשׁ כִּי צַר כִּי בָהָה
אַךְ הַמְיָה קְטַנָּה תְּסַעֲרֶהוּ שׁוֹלָל תּוֹלִיבֶהוּ׃

חֵן יִקְצַר מַרְאֵהוּ עֵין בָּשָׂר לוֹ
בַּף קָטָן תְּסוֹבְבֵהוּ וְלֹא יִרְאֶה סְבִיבוֹתָיו׃

מִכְּנַף אֶרֶץ זְמִירוֹת אָדָם נִשְׁמָעוּ
כִּי נָאֶה נָאֶה אֱנוֹשׁ יְלוּד אִשָּׁה
יְדַרֹךְ עַל בָּמֳתֵי תֵבֵל
וְרֹאשׁוֹ לָעָב יַגִּיעַ׃

יְגֻזַּר אֹמֶר וַיֵּקֶם
חָל מִפְּנָיו גּוֹיִם
וּמְלָכִים יְכַחֲשׁוּ לוֹ׃

מְזִמּוֹת תַּחְבּוּלוֹתָיו פְּלָאִים
אֵין חֲרֻצוּבוֹת לִימוֹתוֹ
מְזִמּוֹתָיו עָבְרוּ פִּיו וַיְמַלְּאוּ׃

יוֹם לַיּוֹם יְסַפֵּר אֹמֶר
חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים תְּצַלְּנָה אָוְנַיִם
כִּי יָגֵד לַדּוֹר נִפְלָאוֹת׃

הַזְּקֵנִים יִפְעֲרוּ פֶּה כְּמוֹ נָעַר
יִתְמְהוּ יִשְׁתָּאוּ וְיֹאמְרוּ מַה זֶּה׃

חֲדָשִׁים לֹא שְׁעָרוּם *) אֲבוֹתֵיהֶם
לֹא יַאֲמִינוּ אֲשֶׁר יָבוֹא לָאַחֲרוֹנָה׃

מָלְאוּ כָל פִּיּוֹת רִנָּנוֹת
תִּשְׁמַע אֹזֶן אַךְ גְּבוּרוֹת אָדָם׃

אֱלֹהַי ! כְּמַעַט שָׁכַחְתִּי עֻזֶּךָ
וּבְתַעֲצוּמוֹתֶיךָ לֹא זָכַרְתִּי׃

בִּשְׁתִּי כִּי בָעֶלֶם שָׁגִיתִי
וּבַהֲמוֹן מְהַלְלֵי אָדָם הִתְעָרְבְתִּי׃

אָטַמְתִּי חֲלוֹנַי מֵעָבוּר קַרְנֵי שֶׁמֶשׁ
וּבְנֵר רוֹעֶךָ הֵאָרְתִּי חֲדָרַי׃

מֵאֵרַז בַּלְבָנוֹן הֲסִירוֹתִי עֵינַי
וּבְאֵזוֹב הַקִּיר תָּמוֹךְ תָּמַכְתִּי׃

מָה אֱנוֹשׁ מַה טּוּבוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ
תְּמוֹל־הָיָה וְשִׁלְשׁוֹם לֹא יָדַע מְנוּ׃

---

*) מלשון מאה שערים והוא כמו אומד ושיעור בלשון תלמוד, ר"ל חדשים אשר לא עלו על דעת אבותיהם׃

עַד מָה תִּמְלָא נַפְשֵׁנוּ נִפְלְאוֹתָיו
עוֹד יוֹם עוֹד יָמִים אוֹ עָשׂוֹר׃

בִּגְדוֹלוֹת יְהַלֵּךְ צָעִיר
תִּרְעַשׁ אֶרֶץ מִתּוֹלֶעָה רִחֲשֶׁת עָלֶיהָ׃

מָה אָדָם מַה תִּפְאַרְתּוֹ
כָּל גְּבוּרוֹתָיו תִּבְלַע הָעֵת
יִבְנֶה וְתִתּוֹשׁ יֵחָרוֹם וְתִבָּנֶה׃

בִּמְחוֹקֵק בְּמִשְׁעַנוֹתָיו יְמוֹדֵד אֶרֶץ
וְקֶבֶר קָטָן יִפְתַּח לוֹ לוֹעוֹ׃

מָה אֱנוֹשׁ כִּי נִרְבֶּה בִּתְהִלּוֹתָיו
וְחֶלְדּוֹ אַךְ שַׁעֲשׁוּעֵי יָלֵד׃

גָּדוֹל אַתָּה יְיָ וּמְהֻלָּל מְאֹד
אַדִּיר שִׁמְךָ מִן הָעוֹלָם וְעַד עוֹלָם׃

נתן וידידיה (שלמה)

(שיר רועי *)

לימי שיבה הנה בא כתן הרופא, לציר ישראל,
מחלפות רקתו ככסף הלבינו, ובקרב לבו חכמה;
ויהי הוא לומן את ידידיה, בן הוכן מרחם, לכחות עם
ה' בשבט זהבו, וילמדהו חכמה ומוסר, בחור בטוב
ומשוש ברע, ויספר לו תמיד תפלרת גבורת מעשי אבין
הגדול. וירפהו יום יום מחלון לרמון המלך את העיל
הקטנה בית לחם, ואת להליס הקטנים, ואת נלות
דשא החמודות, אשר סביב סביב לה; שמה שבב ויסן
דוד בימי כעוריו, ויכפם שם. ומדי התהלך נתן, —
ובימינו אחז יד בן המלך — לשוח בשדמות יהודה, או
בעמק השרון, או לרחות מחמדי פרדסי עין נדי;
התמהמה ויעמוד כה וכה עלי הדרך, לחזות ולהסתומם
על

---

*) שיר רועי (אידיללע) הזה דהעתיק בעל המכתב
מלשון אשכנזית, אשר בה נכתבה ונדפסה
במאסף תקמ"ד; ובהיות כי המעתיק הוא בן רך
בשנים, וזה ראשית פרי חבונתו, לכן ייטב נא
בעיני הקורא המשכיל לשאת פני העלם הזה,
לבל ישפוט כאכחו כשפוט מלאכת איש, מהיר
ורגיל בלשון צחות, אך ידינדו כפי שנותיו.
ולמען עורר לב ילדי העבריים לנסות כחם
ולמשוך קסת סופר בלשוננו הקדושה, העתקנו
פה המכתב הזה (באיות הקונים). ד"ה

על פלגי מעלי דוד, הנעשים בלחד המקומות הללה.
פה הרחהו העמק, בו שכב הרועה המסולל ויפלף בלליה;
שם שר שירים וזמירות בעימות, בין שריקות עדרי נאמו
הרועים במרעה טוב ומנן; פה המעין כובע מים ללולים
סביב לו שתולים תרזים גבוהים ועלי תמר, ושוכנים ועלי
שוש יתנו ריח ביחוח, ועל ענפיהם עוף השמים ישכון,
בפרים יקבלו, ומבין עפלים יתנו קול זמרה, ודוד לקח
כנורו ויפנן ביד, ויפר לתם מזמורי תהלים ליוצר החביב;
פה הערבים, בתוכם תלה את כנורו; שם שבבי היער,
בהם הליל לת השה ממלחעות הדוב הטורף. לז בשמוע
העלם בהלה, הניקתהו רוח בטנו, ושרים בחולים כל
מעיניו, וידבר וירוח לו ויחמר: "מדוע לא דמיתי
ושמוע נם לבבי לדוד?"

ויהי היום בלכתם בשדה פלשתים, ובספרם בפלחות
חדיר האדירים חשר עשה לעמו, ויבוחו אל העמק, חשר
שם מלבת קבורת נלית עומדת בנחת זקופה, בחשר בים
נם הוח בחייו, ורחשה מניע אל הנבעה, שמה בחל נר
ילפת לרחות דרכו בקול דממה והשקט, כוזל תחת חנוי
הסלעים ומערות חשכות, ומימיו יחתפכו אל הכהר
הסמוך לו; ועל שפתיו הושלבו עלמות הפלשתים
המוכים, נפזרים הנה והנה. ועל המלבה עמד החנית
במבוד חורנים, עליו שת העריץ בסלו, והחריד מערכות
ישראל; ועל החנית תלה החץ, חלוד מרוב הימים,
ומתריו נוע יבושו מרוח התסיב בו; עתה ינשוף ועורב
שם יקננו; ובקול מלחותם, בחישון לילה ותפלה
ישובו יספרו לפלשתים הלוחלים קורות חבותיהם במקום
הזה. פה בשב ונרניעה, לחר הזקן הבכבד, וישב שם
עם ידידים על הנבעה, חשר בשוף לבקעה חשר

תחתיהם

תחתיהם. והנה רעדה לחזק את שלמה הרך והעדין
ברחותו הקלה עוף תעוף על עלמות היבבים, וקול
קריאתה כקול מכחה, ומתחת המגן התלוי דמון היכזופים
העבורים. ויען הזקן ויאמר: התזכור בני! את
מעשה הנורא אשר קרה פה במקום הזה, ואשר שכיתי
ושלחתי לספר לך? הלא הוא גלית אשר חרף ישראל,
ודוד הכהו ארצה, לא בחרב ובחנית, כי אם בצורי נחל.
ויען ידידיה: ידעתי, מורי! ידעתי, הלא זה חרב
גלית התולה בחגר מלוחת המלך, אשר מדי ראיתיהו
בימי ילדותי, ולירא ולחבא בחיק תפקתי. ויען
נתן: כן הוא. לך הבה! שירה נא לי את שיר מלחמת
הנעיר בבני ימי עם הענק הגדול. ויקוט שלמה
מחרדתו, ותכח עליו הרוח, וישא משלו ויאמר:

רעשו הרוחות! והריעו כחלי עמק! בני פלשת
ישמעו שירי, יחזין דגן אלילם, ויפול שכית בכלם מפני
ה' אלהי המחנות; כי לא יוסיע למקוריהם לו, ודם עבדיו
הטפוך לא יקום.

לעג לישראל, חרף עומדו, ויאמר: לא יעבור חץ
ממני, וחניתי לא יסבר. ויעמוד ויצחק — ולא
הביט אל שמי מרומים, ואם ירעם בקולו אל, לא רחם
הלבבון, אם סלעים יתפוללו מקול שדי. "מי כעמך
ישראל? מי באהלי יעקב לא יחדל מפני? — ככה
דבר הזד בגאה, ויבעתו חיל לוחמים, ולפ מלכם חרד
עמם.

הלא נדלה קומת בן קיש? משכמו ומעלה נבוה מכל
עם? ופניו יחורו מפני הערל דובר גדולות, ולא יגל
להלחם עם בוחה עמו? —

לית שריוך, יהונתן? הכי בשבר בדוכך? החיל
לוחמים

לוחמים יכתרוך, התרדוף אחר גבור אשר הכית, כי
לא כלחמת מלחמת ה', ולא לחזרת כגבר חלליך? גבורי
ישראל! הלין כח לכם? הלין רוח בקרב עבדי ישראל?
כי בכובעות לא התילבו, ידיהם לא לחמה תשלחנה.

גדול אלהי ישראל, כורתים עלילותיו! ידי גבוריש
ירפה, וברכים כושלות יחזק. מי חלם אם ה' בעזרו?
הלעירה ביהודה, בית לחם הצויה בבכות ישורון
היא לקחה כער רועה אחד מבין מכלאות לאכו,
ותשלחהו אל מחנה מלחמה — ויך את לועג לישראל
ותמית את מחרף אלוה.

חרפתך, ישראל הסיר כער,
כקמתך נקם עלם!

מעולם לא עלה עליו מגן, וכובע לא כשא על ראשו;
ואזיו לא שמעו רק שריקות שה הכפרד מעדר ומבקש
לחו, וכהימת הכחל כי ישטף על החלמים וחלקי לבניש
אשר על שפתיו; לא קול מלחמה ותרועת קרב, שאון
הכשק ומהלות הסוסים לא האזין, להב חכית וכידון
לא ראה. — ומבין עדריו לקחהו אביו, ממכלאות
לאכו שלחהו יי.

והוא אזר חיל, וימהר חיש במרוץ הלבי והאיל, וירך
על פני השדה, לא השגיח על הקוץ והשמיר אשר ברגליו,
ולא פנה לקול שיו השורק לאריו. וישמעו לחיו קול
מלעדות רגליו, ויסקיפו מפתח לאליהם, ועמהם אשר
בחורי מלחמה, וילעיגו לקראת הבא. ויאמרו:
„שוב! שובה אל העדר, שובה אל הלח אשר ממכה
ברחת. פה האריות ישאגו, פה יזול דם הנמרים;
פה לא ישרקו הכבשים."

על מי תשחק עליהם ? על מי תלעגו, בחורי ישרעל ?

על הגדול בגבורים, על ראשון למכלחים. עוד יבוא היום, והוא ישליך מעתו מקלו ולקוטו, ויאחז שבט מלכות עליך, ישרעל, ואתה תשתחוה להדום כפלו.

לך הוא לא שמע ללעג לחין, לא הטה אזנו ללצון הבחורים. (לוחמי אליל כלם! הלא גם המה חרדו, ולך ממורך לבבם לעגו —) ויגש הנער — רוח אלהים לבשתו — וירא את אהלי הלוחמים, וישמע לחקות בתוכם, ודברי כופר, וירא לבושי שריון רונזים, ומתכים חנורות כושלות. ויאמר: אין זה אהל מלחמה, כמלוכת רועי צאן כדמו לו אהלי הגבורים. את הארי ראו מתהלך על פני השדה, ואת רעם שאגתו שמעו, ויברחו ויתחבאו אל האהל, ושם כלחים ויבעו, עד עברו. — למה יאכזו הגבורים ? מדוע יחרדו בני החיל ? כן שאל הרועה הקטן. ובקול פחד ובהלה ענו אותו ויאמרו: הלא ראית, הלא שמעת חרפת ישרעל ? הבט עיניך והלה שם על הגבע ; שם עומד לועג ישרעל, בוזה לכחי חילנו, ומחרף אלהי, ואין מוכיח.

" ישרעל הלא עם ה' הוא ?
הלא ברית אלהים עם יעקב ?
מי זה ילעג לישרעל ?
מי דבר סרה על אלהיו ? »

ככה אמר הנער, ורוח אלהים לבשתו, ובכח עליון התאזר, וכפשו דרכה עוז, בז עפרות תבל, ממעל לשמים התנשאה יחידתו, כאשר הרימה פעמיה, עת

שר צבאות זמירות קדוש ישראל, ואמר: ה' מנת חלקי וכוסי. — וייטב לו מקל הרועה מכובע וחנית, ויהי לו הקלע לספה מלאה חני ה'. ויקרא: הביאוני, הוליכוני אל שאול, הכני אלך ואלחם מלחמת ה'! וירצו כלם להכ קכלת ה' הבוערת בקרבו, ועיניו כלידורי אש. ויעבור בין המון הלוחמים, וכאריה אל שלל רוכן לקרב; לחרון הריעו הנערים, וספתי זקנים ברכוהו. — ויגש אל המחנה, בן שבע המושל בישראל. ויהי כי נגש בקלע יריעות זהב אשר באהל, וירצו אותו הסוערים, וישתוממו עליו, וידחיבו לו את פתח האהל מופז ומרוקם. —

קום נא שאול! קום מכסאך, כי בא מושיע ישראל!

בין החכמים הסובבים את הכסא, ובין רגלי הכסא הלבן נגש הנער וניפח הקלע ומקלו וילקוטו. ויפתח את פיו (והמה מתחלים, ומחריסים יחד כלמו —) וידבר בשם אלהיו, לאמר: הכני באתי ללחום מלחמת אלוה!

וילמינו בדבריו, ולא אמרו עליו כופף. כי אמר בעלם: באלהים נעשה חיל, והוא יבוס צרינו.

„הלא גם משה נהג את עמנו במדין, ופדה את ישראל; ובמקל רועה עמד גם הוא לפני כם פרעה. כי נפלאים מעשי אלהינו!" כן הגידו חכמי שאול, ויהללו את לומץ לב בן ישי. ומקיר אהלו נקח שאול את כובעו, והחנית מימין לכסאו הזהב, ויתנם להנער. וקח את כובע הזהב, על ראשי היה בלחמי עם עמלק, ואת החנית הזאת, בידי היה עת כנסתי בראש מערכות ישראל ביום קרב. — גם הלום, ישי הזקן! התכיר אתה את בנך הנעזר? לם אשר ילדתהו, הזה הוא

אשר

אשר מדריך יכך? ואתם עבדי בית יי! על עוד תקראו שמו: דוד הקטן! מידי המלך יתן לו הכובע והחנית הזה. —

ויקח האדמוני עם יפה עיניים את הכובע וישימהו על ראשו, ובידים חורדות הניף את החנית; — ויהי בעיניו כאובד כחו, כאיש אין זרועו עוז, ויקוד מול המלך, ויצב לו את כלי הנשק, ויצא השמיש וירוח לו; ויקרא: אלהים! היה אתה מגן ונכה לי! ויענו רבים מהעומדים עליו: אמן! יברכך ה'! אלף וככר, ויעזרך שדי אשר בטחת בו.

ויקרא מלך ישראל לשנים מהגבורים אשר סביב לכסאו, וילו ויביאו את דוד אל האהל הקרוב, כי בא השמש, סר יפעתו ממנדלי ירושלים. בין הגבורים שכב הנער, באהל המלך שכן רועה הצאן, וייטן שיכת הגבורים.

טרם אסף הירח את כנהו, ותעבור התכונה מעיניו, עד לא התחבאו כוכבי כסף, והכס שמעו רכתו רכבת בקר, ויתהמהמו עוד לשמוע קולו כי בעים. בעד עזרת ישראל עמו התפלל אל אלהיו. כמעט כם היה מפני יפעת קרני שחר, והכוכבים עד לא התחבאו, והנה קול שופר הולך וחזק, קול תרועת מבשר מלחמה נשמע לאמר: קומו! קומו! צאו לקראת, הלאה ממחנה ישראל! ויך לב הנער בקרבו, כלתה וככספה נפשו לצאת ולעשות חיל. ובידים מפוזות אחז את מקלע, וחלוקי אבנים כתן אל תוך יקומו, וישימהו ויתלהו מעל שכמו לפניו, ויעמוד הלוחם מלחמת ה' וייחל. — ויגש שמואל וחכמיו וסריו אתו, ויקראו אל הנער ויברכוהו ויאמרו לו: אלף! חזק ואמץ, ועשה חיל!

מן המחל ילך הנער, לחוז ביד המלך, וסביב לו
גבורי יעקב. לחריו רצו הזקנים ויתוממו, כעריס
רלהו ויקדו לו. ויעבור הלוך וקרוב אל המקום אשר
עמד גלית לבוזת ולחרף. סס כלב בוזה ישראל, כלב
בגלה וקומה זקופה כנבעה במדבר; התמר הרענן אשר
התחתין בבקעה, ושוכני העמקים בוז יבוזו בעיניו,
ויאמר בלבו: מפני חרדו האדמות, מפני ידמו סלה;
מרעש קולי כוע יכוענו עכשי הארץ, ומכחי יחשכו
היערות — הה! בעד קטן העולה עליו יגעש הרעש
לפולן רלהו אשר כמלע. —

כורלי היה כובע הנחשת על ראשו, כדמה כיער
בעיניי כל בעל כנף, ושריון הקשקשים ומלחת נחשת על
רגליו, כברק חן השמים בעיניי רועי הצאן; ובידיו להבת
חניתו, ארוך מאוד, ורלהו מגיע עד לחלי ישראל,
וכאשר הניף והטה לותו הסיב רוח מכל עברין. זאת
ראה הנער, ולא חרד; רעש קול שלשת המלחם שמע,
ולא כשג לאחור. וכמו יונקות השוכנים הרכים והעגונים
בין ארזי הלבנון והחלונים רעננים, כן עמד דוד לפני
הענק הזה.

וירלהו המחרף את החלתים ויבזהו. וירא את מקל
הרועה ביד העלם, ולקונו התולה מעל שכמו, לך את
שערי השמים הנפתחים לו, ופני חלתים השוחקים לו
ומניפים עליו, ואת המלך הגואל אשר לפניו, לותם
לא ראה הלץ. — ויפתח את פיו ויאמר:

"הבמקלות תגוש לפני גלית? בחלוקת לבנים
תאמר להמיתני? כלרור לכן מרגמה טור לפוריך;
כעל קוניס עלי חלקה אסתולל עליך, לפני עוף השמים
אשליך את בשרך, ומגלגלתך אשחה מים מדי בקר

בבקר. אם לא תבכה למך עליך היום, לך בא וגרש
את העורבים הרוחפים אם על מפלת גוית המלך, ואל
תחרד מלכחתם." —

הנה לבבי בך לליך בשם אלהי ישורון, צור ישראל
ומושיעו. כן קרא הנער הלוחם מלחמת אלהיו, ומדי
דברו התחזק לבבו ואמץ את רוחו.

הדבר עוד בפיו, והנה בקול רעש גדול אשר
סביבותיו, כי כברק יוצא מהעבן, בא החץ מלשפת
קשת גלית, לעוף ולהתנפל על ראש דוד. לך מלאך
אלהים סוככהו, ויעבר החץ מעליו. עוד לא עבר
רעש קול החץ בדום, והענק חשב כי מת דוד ולייכנו,
והנה הפלגן החלק יצאה מן קלע דוד ותטבע במצח גלית
(אשר הכתהו מלאך אלוה). אז נפל הכידון מידו,
ויכרע הענק ויפול ארצה, ובכבדת ארץ אורך כשה גוית
המת. ומקול רעש נפלו חרדו הרועים בעמקים,
ויעלו על הגבעה לראות. ויזה השלט בשמט יד מראש
הסרים, או ליזה מגדל בהרם ובפל ממבצרי המלך.
והנה בקול רעש בא קול מפלת נבורים לאזני בעלי פלשת.
ודוד שבר את המגן אשר על חזה הגבור, ומכף הלוחם
לקח את החנית, אשר מלפנים הגבורים רלהו ויפנו
עורף לנום. —

אז נסו רלשי בלחות פלשתים, ויקללו את דגן אלילם,
וישברו את תמונת פסלו, החקוקה בלהב חרבתו. אז
הריעו וירננו בני ישורון, ומגבעת ניון רלו מנוסת
המוכים.

אשריך דוד! אשריך ידיד אלוה מנעוריך! עודך
נער ואך נבורים, ותרדפם; ניד עלם בפל הענק!
מתי ידמה ויקום לך שלמה? —

ככה

ככה שר ידידיה. ולפרי העמק שמעו זמרתו, סביב לו דומיה, כל מחרים ומשתחוה לקול שיר למנצח בנגינותיו. וככר התחדש כעורי הזקן, בשמעו בפלאות ה' ועזוזו, ויחבק ויכסק את המשורר הקטן, ויברכהו, וימשחהו לרועה עמו.

משה האארבלייבער.

משכיל

לבני ישראל היושבים בעיר בערלין, בשפתם שיחם לפני אלהים, כאשר שב המלך בשלום אל ביתו, בשנת ה'תק"ע.

אל נערץ ומורם! מלאי הרוחות לכל בשר!
גדל חסד ורב כח!

עדיך כבודה היום להשתחוות לפניך בבית הזה, במקום מקדש מעט, אשר כוננו ידיכם לעבודתך, לשחת שם לפניך כשבנו ברכה ותודה, בימי מועד ושמחה, גם בתפלה ובתחנונים, לעתות בצרה, וירוח לנו. —

השמים מלהים! השמים ושמי השמים לא יכלכלוך, ואין מדם בארץ, גם המגביהי לרקות בעין דעת, אשר

חקר לעולם ימצא, כי אתה כעלית על כל, ואין ערוך אליך בשמים ממעל ובארץ מתחת. לך מלהבתך אש בכי לדש הלילה מרומך עליהם, נפחת בם רוח חכמה ודעת, להתבונן בפלאותיך, להשכיל ולהלל גבורותיך, ולרגן חסדך וטובך. ועל כן מלאנו מכאנו עבדיך היום את לבנו להשתחוות אל היכל קדשך ביראתך, ולקודות לשמך כי אקפת בנו, עביתנו ותהי לנו לישועה, הרחיבות לרות רבות ורעות ותשב ותנחמנו, כי רחום וחנון אתה, לא לעולמים תזנח ולא לנצח תשוב, אם הכאבת תחבש, ואם מחצת ידיך תרפינה. —

— מעין הישועה ומקור הברכה! אתה בחרת בארץ חמדת וביושביה, ועיניך היו בה תמיד לגדלה ולהקימה על: נסכת עליה מלכים מבוריס, מושלים גדולים ונאהבים, כתה עליהם רוח חכמה וגבורה, רוח דעת ויראת אלהים, בצדק ובמשפט הכינו כסאם, בדעת ובבינה העמידו הארץ על במותיה: ותהי למופת לכל ממלכות תבל, לגבורת ממלכות, לגם עמים. גם חסד ואמת נפגשו, צדק ושלום נשקו; חכמים ומביני מדע בקשו רעתם, עתקו ולחמוכה גברו, כי תבוכתם, שלהבת יה, כלפיד תבער, כידודי לא ממכה יתמלטו להציל מחשכי תבל, להודיע תועי רוח בינה, ללכת בדרך לא יכשלו בו. —

טוב לכל! גם את מלכנו עבדך הנאמן פקדת, כתת בחיקו אשה תשבלת דגולה מרבבה, חותם תכנית, יפה כשושנה ברה כחבצלת; ותקטן עוד זאת בעיניך, ותברכהו גם ברכות שדים ורחם, יגעי חלציו כחתילי זתים, מטע ה' להתפאר, ישמחו אלהים ואנשים. גם את בחין וכל בית מבין בכבת, ותשיתמו לאילי ולמניכי

הארץ, הוד והדר עליהם הופעת, כלכה לצון עטרתמו,
וכבר רוח הם יכירו כי הוא ברוכי ה'.

כן הגדלת כבוד הארץ בישועתך ימים רבים, ותרוממה
לארץ חפץ, לעבי לעשות נויס; התברכו בה עמים
רבים, ולהומים לשבוח, לאמר: הגדיל ה' לעשות עם
הארץ הזאת, הגדיל לעשות עמנו הוא שמחנו מאוד:
לף חבל יעקב כפלה בפעימים, נחלת ישראל שפרה,
כי תחת כנפי מושל נדיק חסינו, שבטו שבט מישור
חפף עליכו, בזוח ישבנו ושלנן מפחד רעה, לו לאמרנו
בשלומו: בללו כחיים בל נמות לעולם.

ואתה הנדיק! אהה! התעברת עם משיחך —
הרעשת ארצו פלמתה — רגו שבריה — רעשו מוסדיה
עד כי מצאה — ירלית לכו קשה ותשקנו יין תרעלה —
ערבה כל שמחה — חדל שאון עליזים — בעלומו
שלוכים זריס — רבת שבעה לה כפשנו, שבות רשינו
לעה! —

רלכו כי עתה ה' לנלנו, והאר פניך אליכו!

אתה תשביח שאון ימים, והמון לאומים, תשקוט
ותרגיע ואף סרלי זלעפות, ושערות לבב תכוס;
אתה כוהג בעוך בצל השמים וכוכבים אין מספר,
שומריס מקודיך, בל יעבורו מקס שמת להס, ואת
האדם ברלת בצלמך כדמותך, חפצו כתת לו, ולרוחו
אין מעצור לבחור בכל אשר יחפוץ, בחיים ובמות, בשוב
ובדע. אך מה מאוד עמקו מחשבותיך! אין בעד לא
ידע, אין תבונות יחפוץ, הוא ילאה הליכותיך, הליכות
אל בקדש! הכל הולך וסובב א מחוז חפצך, אל התקום
המוב אשר יסדה חכמתך מקדם, בעשותך שמים וארץ,
וגם מרגשת פועלי אין תמימי ישרות ורב ברכות! —

לעמן

ולכן כל עתה ה' רבנו, והאר פניך עליהם! —
זה היום הגדול ורחב ידים, להבדיל בין האדם לאדם,
יצב גבולות עמים, נוי מגוי ולאום מלאום יפריד.
והנה, לכאורה אם יהלכון סוחרים על ארץ רחוקה,
לערוב מערביהם, להרבות רכולתם במרחקים, והיה
סחרם קודם לה', כי גם חכמה ודעת יאצלו למרחוק, וכגם
לים ברעהו ועם בעם, והיו לאחדים כל יושבי תבל.
כן הדבר אם עמים קרבות יחפצון: לבקות ידודון
ידודון, ומירכתי ארץ גוים יעורו ללשוניתם בארלותם,
חרב איש ברעהו, בלתי מבין את לשונו. לך לא
לעולם יריבו, לא לבלע תאכל חרב, ברבות הימים
שבאתם וקבלתם תאבד, וברית שלום יכרותו. אז
יהפך לבבם, איש את אחיו יכיר, ודעת ה' יאחו לא
יחשוב עוד בלבבו, לאחד באחד יגשו, יחד יתרעו
יתתיקו סוד, ולעם ההולכים בחשך, יהל אור
במושבותם; ותמלא הארץ דעה וירקת ה', כמים לים
מכסים. כי אתה אלהים טוב לכל ורחמיך על כל
מעשיך, לא לתהו ברית התבל, כי אם לכבודך יצרתה
לא תעמידה, ועיניך פקוחות תמיד על דרכי בני אדם
ומעלליהם, להוליך יקר מזולל, להפוך קללתם
לברכה, ורעתם לטובה. ועל כן גם היום כשימה יד
למו פיכו, ולבבנו אל יחדר להוליך דבר לפניך, על
לודות התלאה הגדולה אשר מצאתנו בימות עבייתנו,
וסכות בענן לך מעבור תפלתנו.
חכנו עתה אלהים חכנו, והאר פניך עליהם!
שופט תבל בצדק ולאומים במישרים! הנה סקטה הארץ
ממלחמה, החרב שבה אל תערה, לא תרע עוד ולא
תשחית בגבולנו; גם לדוכיהו המלך שב לביתו לטוב

לנו ולבניכו. אכן! יאמן כי עתה בנו את הדבר אשר דבר עבדך החכם מכל אדם בדורותיו, לאמר: כי את אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה.

חכון ורחום! אתה סומך יד קויך, ולא תעזוב כל אשר לא יזנח משלוש נפשו, סמכנו כי וחזקנו לבלתי קון בתוכחתך, גל עיניכו וכביטה את הטוב אשר ילדו ימי הרעה באחריתם, וכדעה כי טוב לנו כי עניכו למען כלמד חקיך. יהי חסדך לנחמנו, וכאשר שפת שלוש בארץ, כן תשפות שלוש בקרבנו: יבוא כל לרגלי הסידך מלכנו, ויכוח בלבניכו, ימחה דמעה מעל כל פניכם, ויכוס יגון ואנחה, לא תזכרנה ולא תעליכה עוד על לב, למען ישמח המלך בנו, ואנחנו כגילה בישועתו!

שלח לורך ואמתך, המה יבחונו בארחות יושר, ידריכונו בבתיב מצותיך: לא ירשה בנו ערות דבר, ועול לא ימצא בתוכנו, והיה פעל לוערנו חכמה ודעת וירלת אלהים, ולא יסיס עוד שארית ישראל למשל ולשניה בין העמים. העבר עניכו מרשות שוא, ואל תגל מפינו דבר אמת; לב טהור ברא לנו, להוכ כל יושבי ארץ מגורנו, ולעזור לים את רעהו, למען דעת כל עמי הארץ, כי אנשים אחים אנחנו, אל אחד בראנו ואב אחד לכלנו, ובשלומם שלוש לנו!

יהי כי לבנו תמים עם אדונינו מלך הארץ לעבדו שכם אחד בכל מאדנו, ולעשות רצונו בלב שלם ובנפש חפצה. משוך חסדך למשיחך פרידריך וויליהעלם השליטי ולכל ביתו; בארכיתו תסך לו ותחת כנפיך תחסהו; קדמהו ברכות טוב, ותשביעהו שובע שמחות את פניך; יהי שמו לעולם, וכסאו ככון לפניך כימי שמים.

עזרנו

עזרנו אלהי ישענו וחדש ימינו כקדם, כי אתה מושל בכל, ובידך כח וגבורה לגדל ולחזק לכל. יהי שמך ה' מבורך מעתה ועד עולם! אמן.

החזן משורר התהלים קאפיטל למ"ד, מן זמרו לה' עד סופו, והקהל עונו אחריו: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו, ואחרי כן מתחיל החזן לשורר כואת.

אֱלֹהִים הֲרַעְשְׁתָּ אֶרֶץ קַצַּפְתָּ עָלֵינוּ
הֲרִאִיתָ עַמְּךָ קָשָׁה לָחֶם בִּשְׁעָרֵינוּ
אוּלָם יָשָׁר מִשְׁפָּטֶךָ יַסֵּר יִסַּרְתָּנוּ
לָכֵן נוֹדֶה לְשִׁמְךָ יָהּ כִּי אָנַפְתָּ בָּנוּ.

הודו וכו'

עָנֵינוּ רָאִיתָ אֵל נִחַמְתָּ עַל הָרָעָה
אַפְּךָ שָׁב מִמֶּנּוּ וַתְּהִי לָנוּ לִישׁוּעָה
וַתְּצַו לַחֲרֹב הַרְפִּי תִּשְׁבוֹת הַמִּלְחָמָה
שָׁלוֹם בָּאָרֶץ יֶהִי אַל תִּירְאִי עוֹד אֲדָמָה.

הודו וכו'

תַּמּוּ עֲוֹנֵךְ פְּרִיסַן תָּם שׁוּבִי נָא לִמְנוּחָיְכִי
כּוֹס הַתַּרְעֵלָה שָׁתִית לֹא תֹסִפוּ עוֹד עָלַיְכִי
הוֹחִילִי נָא לֵאלֹהִים נִחַם כָּל חָרְבוֹתַיִךְ
הוּא יִתֵּן לָךְ כִּלְבָבֵךְ וְיַמֵּא מִשְׁאֲלוֹתַיִךְ.

הודו וכו'

קוּמִי יֹשֶׁבֶת בְּעַרְלִין קוּמִי קְרִיתִי נֶאֱמָנָה
זַמְּרִי לָאֵל הוֹדִי לוֹ קַדְּמִי פָּנָיו בִּרְנָנָה
הַשָּׁם בִּגְבוּלֵךְ שָׁלוֹם לֹא יְבָנֵךְ עוֹד מוֹרֵךְ
הוּא יַצְמִיחַ אֲרוּכָתֵךְ וְכִשַּׁחַר יַבְקִיעַ אוֹרֵךְ׃

הודו וכו׳

קוֹל רַגְלֵי הַמְבַשֵּׂר קוֹל רִנַּת צוֹפַיִךְ
לִבְשִׁי בִגְדֵי עֻזֵּךְ הִנֵּה אֲדוֹנַיִךְ
הִנֵּה בָּא וּלְפָנָיו נָס יָגוֹן וַאֲנָחָה
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה אֵל בּוֹ נָגִיל וְנִשְׂמָחָה׃

הודו וכו׳

בָּרוּךְ בּוֹאֵךְ מֶלֶךְ יוֹם שׁוּבֵךְ לְמְנוּחָתֵךְ
עַתָּה יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל יָגֵל צֹאן מַרְעִיתֵךְ
כִּי מִי נִרְאָג וְנִרְאָא הֲלֹא אַתָּה עָמָנוּ
שִׁבְטֵךְ שֵׁבֶט מִישׁוֹר שָׁלוֹם רָב יְשִׁפּוֹת לָנוּ׃

חודו וכו׳

ג

ב

דברי הימים לבבל

בבוש עיר הזאת בראשונה ע"י כורש מלך פרס,
הגאולת ישראל אשר היו שם בגלות שבעים שנה

פרס נביע תומר מכנוס עיר בבל, ויהי לכן לספר
בדלקוהה תכונת עיר הגדולה והעליזה הזקת, מצר
עלתה והגליחה על כל ערי קדם, בגדולות וכפלאות.

סעמיראמים מסת כיכוס מלך אשור, המלכה
המהוללה מכל נכות קדם, היא היתה
בונה העיר בבל. כיכוס לישה היה בונה העיר הגדולה
והעלומה כיכוה, ככתוב עליה בספר יונה, כי כיכוה
עיר גדולה לאלהים, ויושביה רבים
כחול הים; הוא כלחם עם מלכי בקקטרק
והכה אותם ולכד את העיר בקקטרק, ויהי שמו הולך
וגדול בכל מרכות מסיה. ויהי אחרי מות כיכוס, ותמלוך
סעמיראמים מלכה לחרון על מדינת אשור. ותהי
הלשה יפה וחכמה עד מאוד, ותרדוף אחר כבוד ושם,
ותבקש להגדיל שמה בארץ ולהגביה תפארתה
מעל תפארת בעלה המת. והנה חכמתה
עמדה לה, ותושע לה עוז זרועה ורוב חילה ועשרה
לעשות גדולות וכפלאות, ותושע לבנות את העיר בבל.
ותשלח

ותשלח להביא מכל הארצות בונים, כל חורש וחושב, עושי מלאכת מחשבת בעלים ובאבנים ובמתכות, ותצו להכין ולסוף חמר ואבנים ועלים, וכל ערכי בנין, ונס כלי מלאכה הרבה מאוד. ותבחר עשרים רבבות איש מיושבי ארצה, ותפקידם על הבנין הזה. ותהי המלאכה גדולה עד להפלא, ויקימו בבקעת שכער עיר גדולה ונפלאה, חמודה ומפוארה, לשר כמוה לא כראה גם בימי קדם, גם בדורות האחרונים עד היום הזה. והעיר הזאת נבנתה בתמונת מרובע, שלש פרסה לכל רוח, ויהי הקיפה שתים עשרה פרסה. ונהר פרת שטף עבר בתוכה, ושפת הנהר משני עבריו היתה מוקפת מחומה גבוהה, ובכל מקום אשר הניע קצה לאחד רחובות העיר אל גבול הנהר, שם היה שער בחומה. וסביב לעיר היתה חפירה עמוקה ורחבה, ומעפר החפירה עשו לבנים וארפוהו, והקימו ממנה חומה לחרת סביב לעיר. והחומה הזאת היא לחת מהכפלאות הגדולות בתבל. לורך החומה כלורך היקף העיר, שתים עשרה פרסה, וגבהה מאתים אמה, ורחבה חמשים אמה. ולמעלה על פני שטחה היו בנוים שתי שורות בתים ורחוב ביניהם. ותהי על החומה הזאת, רחוב יפה וחמודה לשר כמוה לא כראה בכל עיר. מתוך חלונות הבתים ולחוץ נשקף על כל סביבות העיר עד עשרים ושלשים פרסה, כי בבל כגבתה בבקעה רחבה, לשר בתוכה ישטוף הנהר פרת בגלון ותפארת. ומתוך חלונות הבתים ולפנים הביע העין על כל שטח העיר הגדולה והעליזה בבל, על כל מחמדיה, ועל הגבות התלויים על המגדל הרם, ועל היכל האלהים בל. ותהי החומה הזאת כפלאה במלאכת הבנין, ונס נחמד למבט עליה, בהיותה עומדת בלוש, ומוקפת

ומוקפת מלוח לח וקרי אשר העיר בתוכה מכל צד:
והמלכה סעמירמים, אשר סללה כתיבה לעלות
בקל על שיח רשם היכל בל, ידעה לפנות דרך לעלות גם
אל רחוב החומה הכפלתה הזאת.

והמבנים הגדולות אשר בגבתה החומה ממנן, הין
טוחות ומחוברות יחד בסיד הנמלק בשפת נהר פרת.
מאתים וחמשים מגדים הין בהיקפה, ועוד מלה מגדים
אשר עמודיהם ואדניהם נחשת. ומגרש היה בין החומה
ובין העיר כאלף מלות אמה רוחב מכל עבר, ועל
הקרקע הזה זרעו כל מיני אכל בעת בוא העיר במצור,
ותולא האדמה הזאת די לאכל לכל יושבי העיר.

ורחובות העיר הין ישרות ואחוכות, חלים התפשטו
לאורך בקו הנוגע עם נהר פרת, וחלים התפשטו
לרוחב, עובר בין הרחובות כמו שתים ועשר. והבתים
הין בנוים שחתיים שכיים ושלישים עד רביעים, כתמונת
בתים שלנו. ובמקום שהנהר היה לו, עשו גשר לעבור
עליו, והוא לערך מאתים וחמשים אמה ארכו. ובקצות
הגשר בנתה המלכה מבצר משגב מלך, מבצר מקלה מזה,
ומבצר מקלה מזה, אשר מעליהם רמתה על כל העיר;
והמבצרות האלה הין כמפתחות למעברות הנהר, אשר
אליהם תעבורנה הכניות אל כל פנות העיר. וסביב
המבצרות הין שלש חומות עבות וגבוהות מאוד, והקיפם
שלש פרסה, ובקיר החומה הפנימי ובמגדליה הין חקוקים
ליורים ותמונות חיות וכלי כשק שונים, ודמות פני המלך
והמלכה, ושאר ליורים המוכיחים מעשי תקפם וגבורתם.

אמנם כפלא על כל היש המלאכה אשר עשתה המלכה
מתחת לארץ, וגם הפכניה למלאכה הזאת היה לחת
מהכפלאות. כי נותה המלכה לחפור בור גדול ועמוק,

דְּחַבְּ כְּמָהּ פַּרְסָאוֹת, בְּתְמוּנוֹת קְעָרָה, בְּמָקוֹם שֶׁפֶל בָּאָרֶץ. וַיִּכְסוּ אֶת יַרְכְּתֵי הַבּוֹר בַּלְּבֵנִים, וַיְטִיחוּ אוֹתָם בְּסִיד. כָּל הַבּוֹר הַגָּדוֹל הַזֶּה מִסְּבִיבוֹ אֶת מֵי נְהַר פְּרָת; וַיִּהְיוּ הַמַּיִם הַיּוֹרְדִים מִלְּמַעְלָה הָעִיר כּוֹזְלִים אֶל הַבּוֹר, וְהַמַּיִם הַיּוֹרְדִים לְמַטָּה תָּמוּ כָּכְרָתוֹ, עַד כִּי יֵבַשׁ הַתְּהוֹם. וַיִּכְרוּ מִעְרָה מִתַּחַת לְקֶרְקַע הַתְּהוֹם, מִקְצֵה מִבְצָר אֶחָד לְמִבְצָר הַשֵּׁנִי אֹרֶךְ בְּשִׁתֵּי קְלוֹת הַנֶּשֶׁק, וְקִירוֹת הַמְּעָרָה הֶחֱזִיקוּ סְמָכוּ בַּלְּבֵנִים, בְּעוּבִי עֶשְׂרִים לְבֵנִים, וּנוֹבַהּ הַמְּעָרָה שָׁם לְמוֹת, וְרֹחַב שְׁמוֹנֶה בַּלְּמוֹ, וּשְׁעָרֵי כֹּחֶשֶׁת הָיוּ לָהּ בְּשִׁתֵּי פִּתְחֵי הַמְּעָרָה. וְתְהוֹם הַמַּלְכָּה לְחָרֵי שְׁבָעָה יָמִים, לֹז הִשְׁיבוּ לְמָשׁוֹךְ הַמַּיִם מֵהַבּוֹר אֶל תְּהוֹם הַנָּהָר. וַיְהִי לַמַּלְכָּה שְׁעָרִים מִים דֶּרֶךְ לַעֲבוֹר מִמִּבְצָר לְמִבְצָר, מִמַּעַל לְנַהַר פְּרָת וּמִתַּחְתָּיו. —

וְעוֹד מַלְכָּה לְחָרֵת כְּשִׁגְבָּהּ מְאוֹד הָיָה בִּנְיַן בֵּית הַלֵּיל בֵּל, וְעוֹדֶנּוּ עֹמֵד הַבִּנְיָן הַזֶּה בִּימֵי הֶעָרִיכוֹת בְּתֹכַב הַדְּרוֹת, וְהוּא רְאוּיוֹ בְּעֵינֵי בְּיוֹתוֹ בְּבָבֶל. וּמִדַּת שֶׁטַח הַבִּנְיָן הַזֶּה מְעֻבָּר לְעֻבָּר (דוּרְכְּאַעְסְטֶער) הָיְתָה בְּרִבּוּעַ מֵאוֹת אַמָּה, וְעָלָיו עָמַד מִגְדָּל חָזָק וְגָבוֹהַּ, וְעָלָיו עָמַד מִגְדָּל קָטָן, וּמִגְדָּל עַל מִגְדָּל, עַד שְׁמוֹנָה מִגְדָּלוֹת זֶה עַל זֶה. וּבְמִגְדָּל הָעֶלְיוֹן הָיָה חֶדֶר, וּבוֹ עָמַד שֻׁלְחָן אֶחָד, וְעָלָיו פֶּסֶל הַלֵּיל וְכֵלָיו; וְשָׁמָּה אֶחָת כָּשְׁרָה שֶׁם לִבְדָהּ בְּכָל לַיְלָה, וְקָרְאוּ כַּלְדִּית לָהּ. וּמִדְרֵגוֹת כְּבוּיוֹת סָבִיב סָבִיב לַמִּגְדָּל, וּבְחֵצִי נִבְהוֹ הָיָה מָקוֹם לָשֶׁבֶת. לְמַעַן יָכוּחַ שָׁם כָּל עוֹלֵה בּוֹ. וּבְרֹאשׁ הַמִּגְדָּל הָעֶלְיוֹן הָיָה מָקוֹם מוּקָף בְּמַעֲקֶה, לַעֲמוֹד שָׁמָּה הַכַּשְׂדִּים וְהַכּוֹמְרִים הֶחָזִים בַּכּוֹכָבִים.

וְהַכִּפְלָה הַיּוֹתֵר גָּדוֹל וְנוֹדָע מִכֹּל, הֵם הַגְּבִיסִים אֲשֶׁר הָיוּ מְחוּפִים לָעִיר, הַבְּקִרְקָעִים גַּגּוֹת הַלּוּיִס, אוֹ גַּגּוֹת

מעופפים, (העגעדע, אדער טוועבעגדע גערטען) הלא המה כחשבים במספר שבעה מעשי פלא אשר בחבל. וזה תאורם: גן על גן היה בשפוע ההר, לאחד גבוה מרעהו, עד עלה גובה הגן העליון חמשים אמה. ומגרעות כתן בין גן לגן להבדיל ביניהם. ויהי מרחיקם לאחד לעין עד מאוד, כי בהיותם בשפוע ההר הביטה העין על כל שטחי הגגות כאחת. והגגות העליונים ממכס היו בולטים לאחורי ההר, ותמוכים על החומה, כי חומה היתה בכויה מקצה כל גן עד הקרן, ועובה עשר אמות, והחלל בין חומה לחומה היה חדר אחד, ין כי הוא סתום מכל צד, אך במגרעות אשר בין גן לגן היו חלונות, ומשם הופיע אור אל החדרים.

וזה מעשה קרקע הגגות העליונים. קורות הניחו על החומות מרחק לאחת לאחרת, והקורות היו מלבנים גדולות שמוכה בלוחי אורך, ושתי אמות רחב, ועליהן חבה מכסה התחתון. ומכסה זה נעשה מקנים וסיד המחוברים יחד, ועל המכסה היתה שכבת לבנים כפולים טוחים בסיד, ועליהם שכבת עופרת, עשויה כגג, לבל יבקעם הגשם. ועל מכסה העופרת לבדו עפר הרבה, גבוה ותלול, עד יכלו להסדים בם שרשי עצים היותר גבוהים, ושתלו שם לילנות שוכות. ובתוך כל גן היו מעיכות מים, המשקים מלמטה למעלה ע"י חכמה ומלאכה.

כל תפארת מחמדים הרבים והנפלאים האלה, אשר היו מכוסים בעיר אחת יחד, הגביהו תפארת עיר הזאת על כל יתר העריס, ושמה הולך בכל עמי הארץ אשר בימים ההם. והערדאטט הסופר, אשר עיניו ראו מחמדיה, הניד עליה לאמור: עלה יפי העיר הזאת

מכל

מכל אשר ילון עיני על פני האדמה. ונפש בספרי הנביאים
הקדושים הרבה יסופר מגלותה והדריה. למכס לף המס
התנבאו על מפלת העיר העליזה הזאת, והשחתת גלותה
מרעת יושבי בה; כי רבו בתוכה זדים ועריצים, אשר
השמיתו התעיבו עלילה, כנמלף גם ישעי' (י"ג, וקלפי'
מ"ז) ובירמי' (נ"ל) ובשאר מקומות בנביאים הקלה.

וכורש מלך פרס הוא היה הראשון אשר נדע קרן בת
בבל; כי מלחמה עשה את לאביעטום בן
גיטלקרים מלכת בבל, ויבא עליו בחיל עצום ורב.
ויהי בעברו על נהר גינדס, הוא הנהר היוצא מהרי
ארמון (Armenische Gebürge) ובובל אל יש תגרת,
ויהי בדרך ויבא שום אחד אל תוך המים, ויטבע. ויחר
אף כורש על המים, ויאמר את עבדיו, ויכרו ממנו שמונים
ושלש תעלות (תרמע) על בל יד המים מסביב,
ויבאו בל חילו בעבודה הזאת את כל ימי הקיץ, ויקלו
המים עד יוכלו לעבור בו ביבשה.

הנה בן היה לב מלכי פרס בימים ההם, לקחת
בקשתם מכל אשר יעמוד נגדם, גם מעץ ואבן ומים.
וכן עשה אחשורוש (Xerxes) מלך פרס, אשר צוה
את עבדיו להכות את לשון הים (הע'לים פאלטע) בשוטים
ובעקרבים, על אשר עלה על כל גדותיו, ויעבר את
מעברותיו.

ויהי לאחרי כן ויתן כורש את פני העיר בבל. ויצמן
מכסי העיר לקראתו לערוך אתו מלחמה קרוב לעיר.
ויכוס כורש וירדפם עד חומותיה, ותבא העיר במצור.
ויושביה לא פחדו ולא רגזו מכורש וחילו הצריס עליהם;
כי בשאר שמעו ימים רבים לפניו את שמע כורש וחרדתו
אשר עשה מסביב, וידעו כי גם על עירם יבא להלחם,

ויבינו

ויכינו לידה לרוב להחיות נפשם בימי מצור . גם בטחון בחומות העיר ומגדליה ומצודותיה . כי בימים ההם טרם ידעו מכדורי אש המתחיתים חיל וחומה ובתים , לא יכלו להרום בריח ודלתים הנדולות והנעורות בשמים , גם בחכים לא יכול המצור לירות מעל חומות עיר הזקת לאשי גבהן מאתים אמה . ובמגרש אשר בין חומות העיר זרעו בכי בבל את השדות מלאות כל תבואה , ושם מצאו לאכל לרוב , ובאורות באורות חפרו בתוך החומות , וימצאו מעיינות מים רבים .

ויעמוד כורש את מחנהו ימים רבים נגד פני העיר , ויצר לו מאוד , כי לא יכול לה . ויהי כי ישבו לאנשי העיר בטח ושלוה , ולא ירגו מפני צריהם , ויזכור כורש את אשר עשתה שמירמים להוריש מי פרת ולהמשיכם אל הבור הגדול הכעשה לזה , וינו גם הוא את עבדיו , ויחנו על מקום תוצאות נהר פרת אל חומות בבל , ועל מקום אשדותיו , ויחפרו לאורות בארץ וימשכו את המים אל הבור אשר עשתה שמירמים . ויאמר להם כורש , רגו נא בשאר יקלו המים , אז תאזרו מתניכם , ותעבורו ותבואו בין רמת העירה , רק התאוששו והיו לבני חיל ! וכורש וקלה לאנשי מלחמתו כסעו מן העיר ויחנו על השדות מרחוק .

ויהי כאשר רגו עבדי כורש כי קלו מי פרת , ויעברו ברגלם תוך המים מבין השערים ובחוץ העירה . ואנשי העיר ישבו שלוים ושקטים , ולא סגרו שערי החומה אשר על הנהר , ולא שמרו החומות אשר על שפת הנהר , וכוח לאנשי פרס לנשת העירה . ויהי כאשר נלכדה העיר מקצה אחד , לא ידעו עוד בני העיר היושבים בקצה אחר כי בא האויב , נלא שמו על לבם דבר . ויהי הם שתים

אוכלים

מוכלים וחונגים ויפלו ביד האויב כרגע. והיהודים אשר היו שבויים ביד מלך בבל, אשר הגלוס נבוכדנצר בבלה, נגאלו. ויקם ה' את דבריו אשר דבר לעם הזה ע"י הנביאים, כי בא עת קץ שבעים שנה לגלות בני ישראל בבלה. וישלח ה' את כורש עבדו, ויקרא להם דרור, ויוציאם ממלוכותם, ויצו להם את הכסף והזהב, אשר לקח נבוכדנצר מירושלים. ויתר חסדו וטובו אשר עשה את בני ישראל, ואשר מזק יריהם לבנות בית האלהים בירושלים הלא המה כתובים על ספר עזרא ונחמיה. וכל מלכי פרס השמיעו בה' ודבריו אשר שם בפי נביאיו. "האומר לכורש רועי וכל חפצי ילושלים, ולאמר לירושלים תבנה, והיכל תוסד" וירבו עשות חסד את היהודים, כאשר יעידון גם כותבי דברי הימים.

(ההמשך בחודש הבא)

דעיונות

מי זה מפניו נחרד ניגא יחד,
ואחרי בואו אין יגון ואין פחד?
„אני אני הוא" המות יעננו,
על כן אמרתי: זה ינחמנו.

ו לא ז

עולם הפוך

בימי קדם לפי ספרו נכבד עושהו,
ובימינו לפי גבר יכובד ספרהו.
ובמה יזכה הגבר? במחמד עינים —
ובהתרפס לנדיבים בחלקלקות שפתים;
או כי יעוז פניו, ויתנשא בגבורה,
והכסף יענה את הכל, ולו המשרה.

הנ"ל

חיי האדם *

יָמֵינוּ כתנומת הַצַּיָּד
עלי גבעה בכרמל,
בשכבו זרחה השמש,
ובהקיצו מתחולל הסער,
סביבו ברקים ירוצצו,
אלונים יחוגו ינועו,
נפשו השתוחח בוכרו,
בוקר לא עבות,
שנתו כי ערבה,
חלומותיו כי נעמו,

מה לך לבנות טירות,
אנוש! חלדך בעוף נודד,

---

* נעתק מפיון —

עודך מֵציץ מחרכי המגדל,
עוד מעט, ורוח ממדבר,
יהרוס משגב חומותיך,
יפרוץ בתי משושך.
שם חרול בודד,
יניע ישפיל ראשו;
שם ייליל העצב,
שם הדמיה תתלונן.—

רוב בער גינצבורג

פתרון החידות

(במאסף תק"ע תקופה ראשונה עמוד פ"ג)

א

אם עוד נעלמה היא בעיניך,
קח את התוף בידיך.

ב

הגיתי בדבריך נופת צופים,
מאד יקרו גם במשקל גם במדה;
בקשתי את הנרדף בנרדפים
ומצאתי את החידה בחידה.

פלק ווילדא